

c'était un rendez

MDD

PRACHTMUSEUM DHONDT-DAENENS DEURLE Zo., 12.03.2023

"Hij wou iets terugdoen voor het Vlaamse volk!"
impressies

Quellen: Eigene Fotos, diverse Prospekte und das INTERNET

juehe 2023
 story

Gentse patattenboer schonk Deurle prachtmuseum: “Hij wou iets terugdoen voor het Vlaamse volk”

SINT-MARTENS-LATEM / GENT - Jules Dhondt en Irma Dhaenens begonnen hun leven als simpele patattenboeren, maar eindigden als rijke industriëlen met een villa in Deurle. In hun achtertuin bouwden ze een gerenommeerd museum waaraan ze hun kunstverzameling schonken. Eindelijk is een deel daarvan nog eens uit de reserves gehaald.

Bart Moerman 11.03.2023

“Jules en Irma Dhondt-Dhaenens wilden gewone mensen zoals zichzelf de kans geven om van kunst te genieten”, vertelt curator Michiel Van Damme (27). Hij ging anderhalf jaar geleden aan de slag in het museum. “Mijn eerste taak was al die kunstwerken inpakken omdat ze verhuisd moesten worden voor verbouwingen.”

Hij was zwaar onder de indruk welke topstukken daarbij zaten. “Waarom zouden we die niet weer eens tonen?” stelde hij voor. Het resultaat is de expo *Het erf* met dertig toppers uit de 130 collectiestukken.

Heuvelpoort

Het verhaal achter de collectie begint bij Jules Dhondt en Irma Dhaenens. Jules Dhondt (1898-1969) groeide op in een eenvoudige groentewinkel bij de Heuvelpoort in Gent. Samen met zijn broer begon hij een handel in pootaardappelen. In 1913 huwde hij met Irma Dhaenens (1892-1973) uit Zwijnaarde, die ook van bescheiden komaf was. Zij was een nuchtere vrouw van weinig woorden, die hem heel haar leven bijstond en ook hielp in de zaak. Zo trok ze naar Noord-Afrika om het inschepen van de aardappelen in het oog te houden.

Het was onvoorwaardelijke liefde tussen die twee, zeggen ooggetuigen. Wellicht was die ook gesterkt door dat ene, duizelingwekkend grote verdriet: hun enige zoon Roger overleed in 1931, op zijn vijftiende, aan een hersentumor. De kunstverzameling en het museum lijken wel een surrogaat voor die zware klap die ze nooit te boven kwamen.

Punctueel tot op de minuut

Gelukkig floreerde de patattenhandel. Zodanig zelfs dat Dhondt in de jaren dertig geleidelijk bedrijven in moeilijkheden begon op te kopen om ze weer winstgevend te maken. Hij stond bekend als een harde, maar correcte zakenman die zich heel goed wist te omringen. Hij was altijd gehuld in een kraaknet pak en was punctueel tot op de minuut. Vijf minuten te laat op een afspraak en hij liet je niet meer binnen. “Hoe zou ik anders zoveel fabrieken kunnen besturen?” placht hij te zeggen.

Zijn bedrijven varieerden dan ook van breigoedfabriek Safti in Wetteren en jutespinnerij Dacca in Temse tot de Ledebergse drukkerij Erasmus en het aannemingsbedrijf Van Kerckhove en Gilson. Dat laatste bouwde overigens ook het museum.

Villa vol kunst

De zaken brachten zo goed op dat Dhondt eind jaren dertig een chique villa met strooien dak (**Zodenhof**) liet bouwen aan een Leiebocht in de Deurlese Pontstraat. Hun **binnenhuisarchitect, Jozef Mees (1898-1987)** – later bekend als **abstract kunstschilder** – overtuigde hen ervan dat in zo'n fraaie villa ook schilderijen hoorden te hangen. Het werd een nieuwe passie voor het koppel.

Ze begonnen bij de Latemse school en kochten veel Leiegezichten. Maar **Mees** was ook **bevriend met Fritz Van den Berghe**, waardoor het fantastische expressionistisch-surrealistische '**De droom**' toegevoegd werd aan de collectie, net als zijn '**Leievissers**'.

Door Mees werd de **smaak van het echtpaar breder**, van **Rik Wouters en Jean Brusselmans tot (toen) hedendaagse kunstenaars zoals Jan Bursens, Michel Seuphor en Mees zelf**.

"**Dhondt was apolitek**", zegt curator Van Damme. Maar hij was **wel heel Vlaamsgezind** en steunde veel Vlaamse organisaties. Tijdens de Tweede Wereldoorlog gaf hij zelfs **100.000 frank aan de wezen van de oostfrontstrijders**. **Na de oorlog** vreesde hij problemen, maar **hij werd niet vervolgd**. Dat vertelt zijn neef Adriaan De Kerpel in een filmpje dat het museum over het koppel heeft gemaakt.

Van paardenweide tot museum

Op zijn oude dag begon het koppel zich af te vragen wat ze met de collectie moesten doen. **Jules Dhondt en Irma Dhaenens wilden de werken teruggeven aan het Vlaamse volk**, "dat hem zo veel kansen gegeven had".

Het eerste plan was een schenking aan een museum voor schone kunsten, maar ze vreesden dat de werken zo in de reserves zouden terechtkomen.

Toevallig kwam toen net een **enorme paardenweide achter hun villa** op de markt. **Met grote steun van de toenmalige burgemeester van Deurle, Antoon De Pesseroey, lieten ze architect Erik Van Biervliet er eind jaren zestig een modernistisch museum bouwen**. Dat was zijn tijd ver vooruit, onder meer door het fraaie daglicht dat door de **grote ramen** binnenstroomde. **Opende op 30.11.1968**.

Hedendaagse kunst

Het doel was om **in de grote hal de eigen collectie te tonen** en in de **andere zalen hedendaagse, liefst Vlaamse kunstenaars**. Dat kon in die tijd nog nauwelijks. Jan Hoet kreeg met zijn museum voor hedendaagse kunst pas in 1975 een paar zalen van het Museum voor Schone Kunsten. Op het SMAK was het nog wachten tot in 1999.

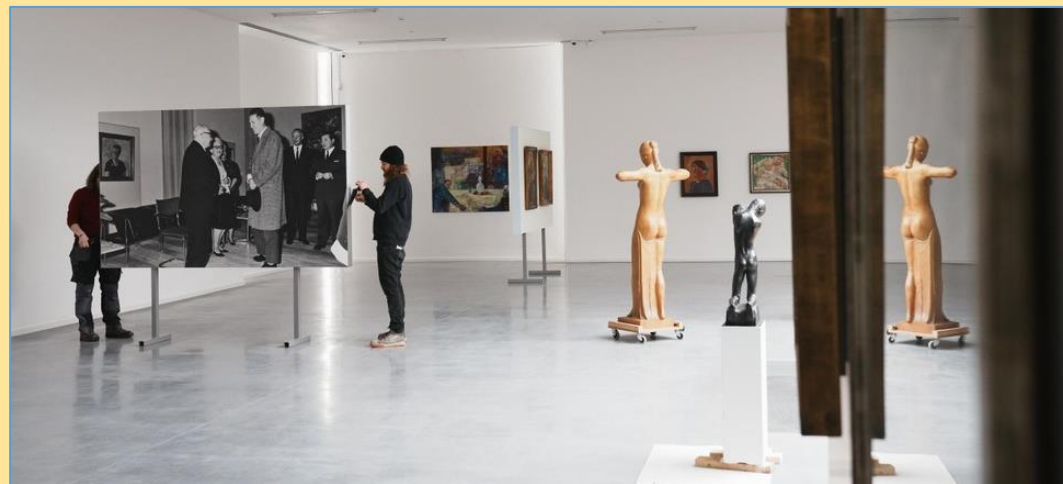
De eerste jaren kwamen bussen en bussen vol bezoekers naar het museum, maar dat verminderde. Zeker toen alleen nog actuele kunst getoond werd, veelal van kunstenaars die net aan de rand van de doorbraak stonden. Moeilijk werk was het vaak, dat enkel door kenners gepruimd werd.

De vaste collectie werd nog amper getoond. Tot grote spijt van veel kunstliefhebbers, maar zeker ook van **Dhondts neef Adriaan De Kerpel, die betreurt dat het opzet van de stichters daarmee verwaterde**. "Veel van die **werken zijn wel uitgeleend geweest**, of vormen de basis voor tentoonstellingen met hedendaagse kunst", verdedigt Van Damme de lijn van het museum.

INFO: Het erf, vanaf 12 maart tot 21 mei in Museum Dhondt-Dhaenens, www.museumdd.be

Eerste steenlegging van het Museum Mevrouw Jules Dhondt-Dhaenens op 19.09.1967

Realisatie van de tentoonstelling "Het Erf" in 2023

Curator Michiel Van Damme:

"Op een plek van rust en bezinning, in een uniek, modernistisch gebouw uit de jaren zestig wordt een historische kunstcollectie opnieuw presenteerd met alle krediet die ze verdient, in combinatie met een hedendaags kunstwerk van Guillaume Bijl – een verwijzing naar de geschiedenis van dit museum – en met verhalen over onze stichters, verteld door mensen die hen hier nog ontmoet hebben."

Deze woorden maakten me nieuwsgierig en zetten me aan tot een bezoek!

Villa zogenaamd "Zodenhof" met aangelegde tuin, gebouwd in **1938** naar **ontwerp van Fritz Coppieters** in opdracht van **het echtpaar J. Dhondt-Dhaenens**, stichters van het erachter gelegen museum dat hun naam draagt.
Beschilderde gevels met overstekend strodak met dakvensters.
Ruime horizontale vensters uitzien op de tuin en het Leielandschap.
Is aangeduid als vastgesteld bouwkundig erfgoed Villa Zodenhof.
Deurle Pontstraat 94 (Sint-Martens-Latem)

Léon De Smet

1881-1966

Portret van Irma Dhaenens, 1963

olieverf
700 x 600 x 20 mm

Irma Dhondt-Dhaenens (1884-1968) liet zich portretteren door Léon De Smet. Vaak liep ze in verzorgde kledij en met opvallende broche en parelketting door haar museum, waar ze hoogwaardigheidsbekleders en kunstenaars ontving. Ze heeft haar man Jules steeds onvoorwaardelijk gesteund in zijn visie. In de laatste jaren van haar leven kreeg ze te kampen met verschillende hartinfarcten die haar en haar man Jules Dhondt deden nadenken over de toekomst van hun geliefde collectie.

Dit portret toont hoe Léon De Smet sterk beïnvloed was door het impressionisme en pointillisme en, in tegenstelling tot zijn generatiegenoten, trouw bleef aan de techniek van toetsen en strepen. Ondanks het gedempte palet bereikte de kunstenaar een grote diversiteit aan kleuren en tonen in evenwichtige composities. Tijdens de Eerste Wereldoorlog vluchtte hij naar Engeland, waar hij zich toelegde op officiële portretten van rijke burgers.

De portretten van de stichters van het museum, Jules en Irma Dhondt-Dhaenens, werden enkele jaren voor de opening van het museum gemaakt en hingen op een prominente plek in de ontvangstzaal. Léon De Smet woonde in Deurle van 1926 tot aan zijn dood in 1966.

Irma Dhondt-Dhaenens ontvangt prins Albert van België in de breigoedfabriek NV Safti.

Léon De Smet

1881-1966

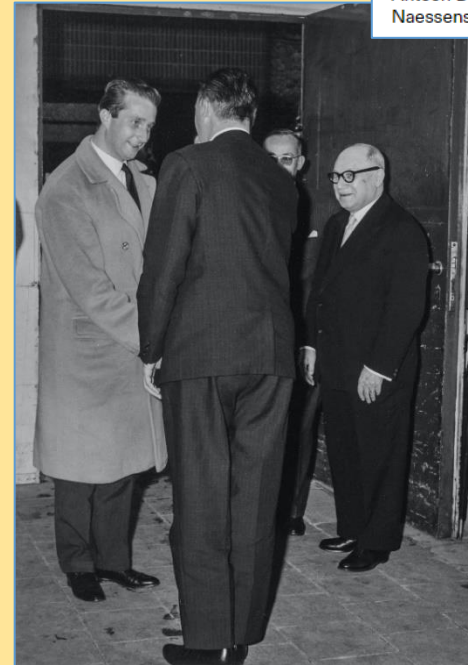
Portret van Jules Dhondt, 1963

olieverf
697 x 597 x 20 mm

Jules Dhondt (1889-1969) liet zich door kunstenaar en generatiegenoot Léon De Smet portretteren in een zwart maatpak op een anonieme achtergrond. Het portret werd enkele jaren voor de opening van het museum gemaakt en hing, samen met een portret van Irma Dhaenens, op een prominente plek aan de ingang van het museum. Het demonstreert de persoonlijke relatie tussen het koppel en de kunstenaar.

Jules Dhondt werd door Marcel Grypdonck (1909-1996) – de toenmalige inspecteur-generaal voor culturele aangelegenheden van de provincie Oost-Vlaanderen en lid van de eerste beheerraad – beschreven als een man met een gevoelig hart en met een onverwrikbare loyaliteit ten aanzien van zijn vrienden en familie. Toen hij in 1964 de 'Stichting Jules Dhondt' oprichtte, koos Jules voorname leden uit de politiek en het bedrijfsleven voor de beheerraad. Hij had een duidelijk takenpakket in gedachten voor hen. Jules Dhondt was zelf ook beheerder bij verschillende ondernemingen, zoals Drukkerij Erasmus, NV Waesland (meubelstoffen), NV Dacca (jutespinnerij) en de NV Safti (breigoed).

Met zijn verzamelde kapitaal breidde hij de collectie op korte tijd flink uit, al ging hij altijd voorzichtig te werk bij de aankopen. Hij liet zich dan ook bijstaan door vriend en adviseur Jozef Mees. De eerste vergadering van de raad van beheer van het museum op 3 juni 1967 werd bijgewoond door Jules Dhondt (voorzitter), Irma Dhaenens (ondervoorzitter), dr. Adriaan Martens (1885-1968), Lode Claes (1913-1997), Marcel Grypdonck (1909-1996), Antoon De Pesseroey (1917-1979), Hugo Waeterloos (1930-2002), Octaaf Van Malderen (1911 - 1995), Maurits Naessens (1908-1982) en notaris Rudy Pauwels (1932-2007).

Jules Dhondt ontvangt prins Albert van België in de breigoedfabriek NV Safti. Uit het archief van Museum Dhondt-Dhaenens.

Jules Dhondt auf dem Friedhof von Gentbrugge begraben.

Opening Museum Dhondt-Dhaenens, 1968

Hubert Malfait

1898-1971

Portret van Jules Dhondt, 1951

olieverf
1100 x 842 mm

Kunstenaars

Anne Bonnet
Jean Brusselmans
Jan Burssens
Oscar Colbrandt
Hippolyte Daeys
Gustave De Smet
Léon De Smet
James Ensor
Esteban Fekete
Jean-Jacques Gailliard
Pol Mara
Jozef Mees
Constantin Meunier
George Minne
Jenny Montigny
Constant Permeke
Ramah
Albert Saverys
Michel Seuphor
Léon Spilliaert
Edgard Tytgat
Frits Van den Berghe
Gustave Van de Woestyne
Paul Van Gysegem
Georges Verbanck
Rik Wouters

Het Erf

De tentoonstelling **Het Erf** verkent [de collectie](#) van Irma en Jules Dhondt-Dhaenens, waarvoor zij in 1967 het 'Museum Mevrouw Jules Dhondt-Dhaenens' lieten bouwen te Deurle. Nu, 56 jaar later, **bestudeert Museum Dhondt-Dhaenens de oorsprong van zijn eigen bestaan aan de hand van een selectie historische kunstwerken en nooit eerder getoond archiefmateriaal.** De **tentoonstelling is het resultaat van een intensieve zoektocht naar de persoonlijke verhalen over de collectie en haar stichters.**

De collectie van MDD is een tijdscapsule die het verhaal vertelt van **een geëngageerd mecenas koppel dat zich inzette voor de bevordering van het Vlaamse cultuurlandschap.** Irma en Jules **Dhondt-Dhaenens kochten kunst vanuit een sterke betrokkenheid met de kunstenaar en de Leiestreek**, zoals blijkt uit sommige radicale keuzes.

Geschilderde interieurs en landschappen zijn een thematisch zwaartepunt in de collectie. De interieurzichten van Edgard Tytgat en Rik Wouters verwijzen naar het huiselijke karakter waarin het koppel hun verzameling waarmaakte. Irma en Jules Dhondt-Dhaenens lieten zich fotograferen naast Salon bij Georges Giroux van Rik Wouters (1912) ter ere van hun 55-jarig huwelijk. Hun liefde voor het landelijke Vlaanderen bracht hen tot de intieme landschappen van Gustave De Smet en Constant Permeke. Ook een meer abstracte benadering van het landschap door Jean Brusselmans en Ramah (artiestennaam van Henri-François Raemaekers) maken deel uit van de collectie.

Het Erf speelt in op de persoonlijke aard van hun verzameling en het artistieke en politieke klimaat waarin de collectie is ontstaan en wil vooral nieuwe dialogen tussen de kunstwerken met een frisse blik mogelijk maken.

Naast de historische opstelling in de patio-ruimte, wordt de [Sorry-installatie](#) van Guillaume Bijl getoond. Dit zet de historische samenkomst tussen erfgoed en hedendaagse kunst in MDD voort.

Irma Dhaenens opent officieel het museum

Patiozaal van het museum in 1968

Jules Dhondt (zittend) ontvangt zijn gasten tijdens de officiële opening in 1968

Frits Van den Berghe

1883-1939

De droom, 1927

olieverf
1196 x 1400 x 20 mm

Een slapende man ligt in een abstracte, kosmisch blauwe omgeving terwijl drie merkwaardige figuurtjes in het rood, geel en paars op het lichaam dansen en zweven. Zij lijken uit een opening in de maagstreek op te stijgen. De figuurtjes lijken zich enerzijds te verschuilen achter hun windsels maar willen die tegelijk ook afleggen om zo hun ware aard bloot te leggen zonder het mysterie volledig prijs te geven. Dit werk kan als aanloop gezien worden voor de vele schilderijen en tekeningen met een sterk surrealistische inslag, waarbij groteske droomfiguren de overhand nemen. Hiermee wijst Van den Berghe op de mogelijkheid om de droom als middel te gebruiken om het mechanisme en de inhoud van het onbewuste te leren kennen. Er bestaat een kleinere voorstudie van dit werk dat zich in privé-bezit bevindt waar de achtergrond, net als de slapende figuur, in bruine toonaarden werd voorgesteld.

Dit werk is opgenomen in de topstukkenlijst van de Vlaamse overheid binnen het kader van het topstukkendecreet.

Frits Van den Berghe

1883-1939

Vissers aan de Leie, 1923

olieverf
798 x 622 mm

In het werk *Vissers aan de Leie* beeldt Frits Van den Berghe zijn goede vrienden Constant Permeke en Gust De Smet af aan de Leie met hengel en pijp. Na het ballingschap in Nederland kijkt Frits Van den Berghe met nieuwe inzichten naar de landelijke omgeving van de Leiedorpen. De confrontatie met het werk van Le Fauconnier, Gestel, Sluijters en Mondriaan laat een onuitwisbare indruk na op zijn werk.

Anders dan ervoor benaderde hij het landschap op een innerlijke en subjectieve manier en niet langer als decor. Kubistische en expressionistische elementen in een ingehouden compositie primeren op het inhoudelijke aspect en brengen de aandacht terug op de vormen en kleuren. Zijn schilderkunst werd gevoed door zijn interesse in natuurwetenschappen, zijn groeiende affiniteit met het surrealisme en de technieken van de psychoanalyse.

Maurits Naessens (1908-1982), bankier en lid van de eerste beheerraad, schonk dit werk naar aanleiding van de tentoonstelling in 1969. Als hoofd van de Bank van Parijs en de Nederlanden en later als ondervoorzitter van het Vlaams Economisch Verbond, verdedigde Naessens een grote autonomie voor Vlaanderen. Hij speelde als kunstpromotor en mecenas een grote rol in de Vlaamse culturele bewustwording.

Maurits Naessens bij het werk *Vissers aan de Leie* dat hij aan het museum schonk.

James Ensor

1860-1949

Christus aan het kruis, 1931

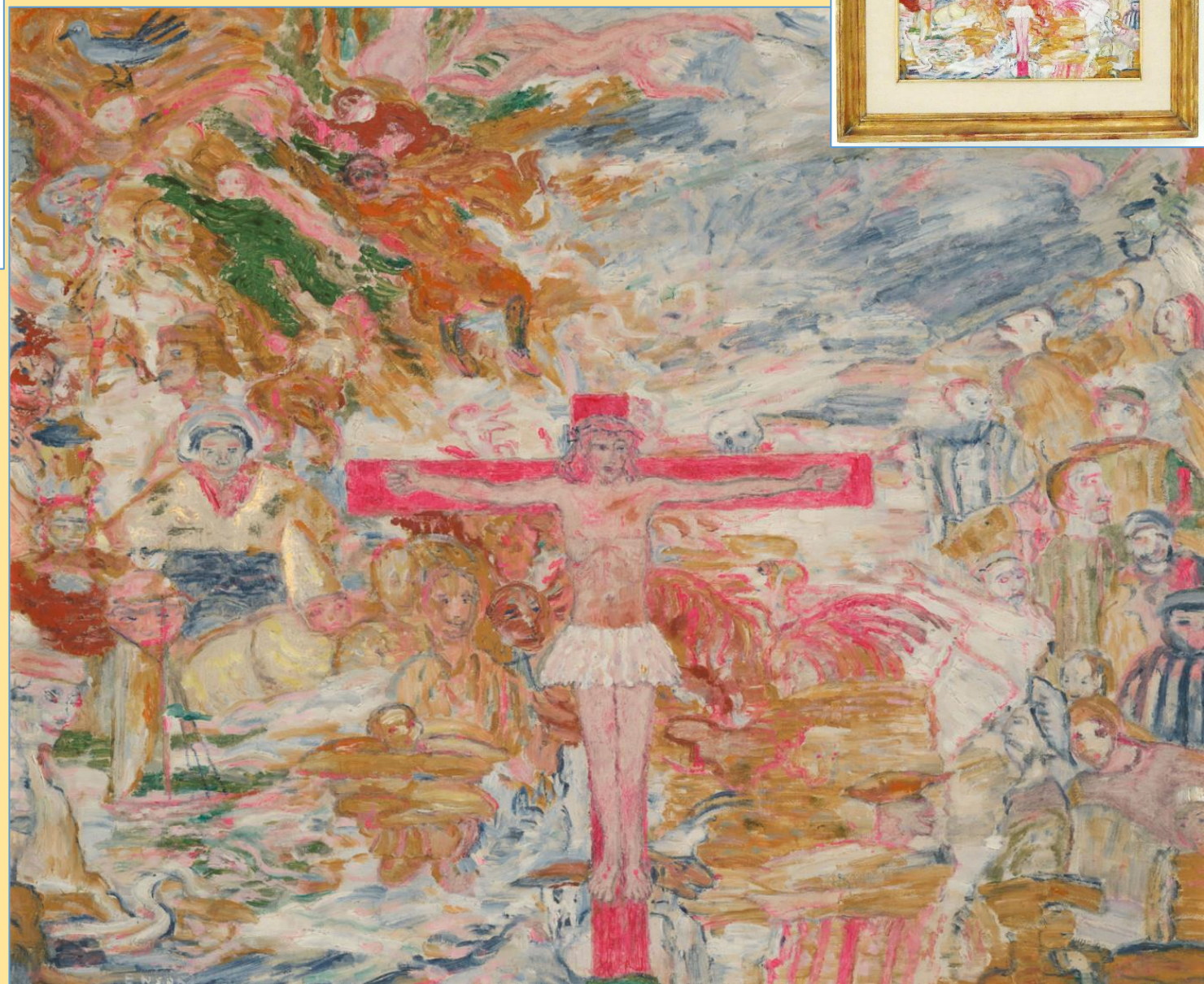
olieverf
505 × 603 × 20 mm

Het werk van James Ensor vormt een stevige reactie tegen bepaalde aspecten van het toen dominante impressionisme. Als individualist laat zijn werk zich moeilijk categoriseren onder een algemene noemer. Centraal in zijn werk blijft de menselijke figuur, die nu en dan slachtoffer wordt van een felle defiguratie. Enkele van zijn geliefkoosde onderwerpen waren maskers, de christusfiguur, de dood en een allegorische benadering van het licht.

In de collectie van Irma en Jules Dhondt-Dhaenens zijn er slechts enkele werken die expliciet verwijzen naar religie. Deze *Christus aan het kruis* van Ensor is een van de opvallendste. Het fluoroze kruis en de explosie van vormen en kleuren refereren niet meteen aan de klassieke religieuze voormentaal. De Christusfiguur krijgt een voorname en meestal allegorische plaats in het oeuvre van Ensor. De kunstenaar projecteert hier zijn eigen innerlijke beeld, zij het zonder een te felle defiguratie na te streven. In deze kleine compositie zien we de ongebreidelde fantasie van de kunstenaar tot leven komen in bizarre gestalten en bombastische, onconventionele kleuren. Ensor liet in 1921 de catalogus *Taferelen uit het leven van Christus* publiceren bij Galerie Georges Giroux (GGG) in Brussel.

Irma en Jules Dhondt-Dhaenens bij het werk Christus aan het kruis van James Ensor in hun Villa Zodenhof, 1963.

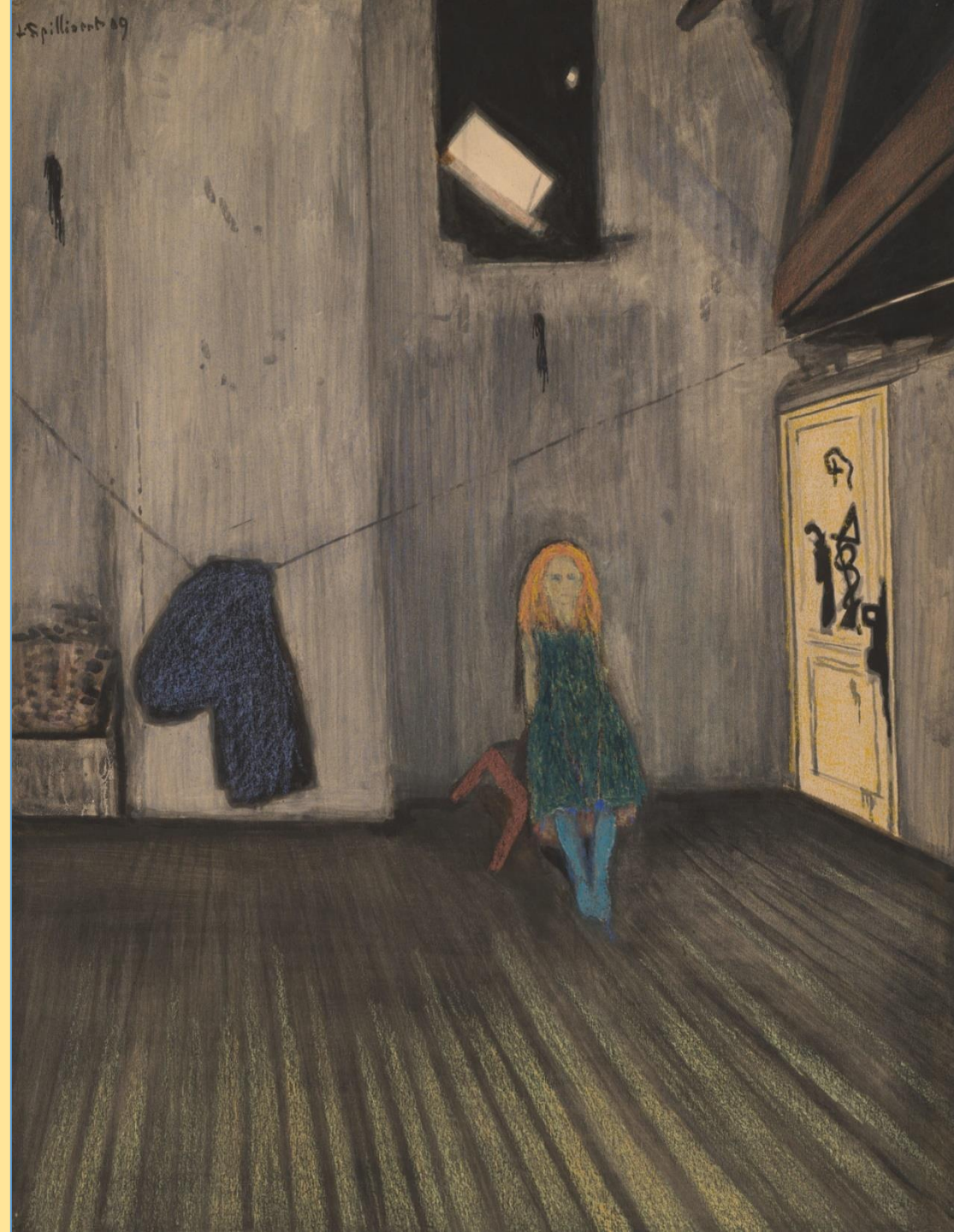
Léon Spilliaert

1881-1946

Alleen, 1909

aquarel en pastel op papier
650 x 500 mm

Voor de gebruikelijke picturale onderwerpen toont de symbolist Léon Spilliaert zich onverschillig: hij trekt zich bij voorkeur terug in een eigen spirituele beeldtaal. Dat wil niet zeggen dat hij voor het alledaagse de ogen sluit. Veeleer legt hij het banale beeld, onttrokken aan het dagelijks gebeuren, vast in een obsederende, bevreemdende enscenering. De pastel *Alleen* is een voorbeeld van zo'n metafysisch proces. Op een hoge zolderkamer leunt een jong meisje wat verveeld tegen een stoel. Met haar spichtig uiterlijk, haar dunne benen gestoken in felblauwe kousen en het rossig haar hangend over de schouders, lijkt de opgroeiende meid zo weggelopen uit een tafereel van Edvard Munch. De plankenvloer trekt talloze sporen in haar richting en lijkt voor de toeschouwer de toegang te openen naar haar vereenzaamd hart. Maar de beklemmende eenzaamheid wordt door deze monotonie alleen maar versterkt, net als in ander werk van Spilliaert het herhalend ritme van de kust- en kadelijnen in het nachtelijk Oostende de vervreemding verhevig. Aan een diep doorbuigende waslijn hangt een donker kledingstuk als een onheilspellend omen tegen de vale zoldermuur. Het klimaat van verlatenheid, van wachten ook wordt op die wijze nog verzaamd met onbenoembare gevoelens van angst en dreiging. De geheime, onwerkelijke sfeer is deel van een wereld van innerlijke ervaringen, beladen met psychische spanningen en in een strikt-persoonlijke trant verwoord. Zo'n diepzinnige, individuele benadering maakt Léon Spilliaert al vóór 1910 tot één van de modernen in onze schilderkunst.

Constant Permeke

1886-1952

Vrouw met het groene hoedje, 1949

olieverf
980 x 700 x 20 mm

Soms slaat de vlam van het expressionisme in Permeke's oeuvre nog onverwacht fel omhoog. Het verlies van zijn vrouw in 1948 is het begin van een sombere periode. Als Permeke kort daarna enkele portretten en profil als *Vrouw met het groene hoedje* en *Gabrielle* (1950) schildert, is de vertwijfeling en pijn nog voelbaar. De vormen kennen wel geen extreme ontwrichting meer, maar de wanhoop is nu naar binnen geslagen en doet schrijnend zijn werk. Het verstilde gezicht lijkt een dodenmasker zonder enige expressie, bruut geschonden bovendien door het scherpe profiel dat een helft onheilspellend donker laat. Op die manier schijnt het model ons tegemoet te treden vanuit een wereld die de onze niet is. Haar handen en langgerekte vingers tonen duidelijke slepende penseelstreken. De lichtblauwe accenten op haar borst werden met een paletmes aangebracht. De kunst van Permeke, zo kort vóór diens dood in 1952, bekommt een ingetogen grootheid die haar verwijdert van het geweld en het soms onbegrensd lyrisme van een kwart eeuw geleden.

Irma en Jules poseren in villa Zodenhof bij een sculptuur van Geo Verbanck en het werk Salon bij Georges Giroux van Rik Wouters. De foto werd genomen ter ere van hun 55-jarig huwelijk in 1968

Georges Verbanck

1881–1961

Naar het leven, 1929

hout
1740 x 880 x 510 mm

Ten tijde van het interbellum zijn het de decoratieve strekkingen die grote delen van de kunst domineren. In de sierlijke en gracieuze beeldhouwwerken van vrouwen en kinderen van Geo Verbanck sluipt een behaagzucht eerder dan een psychologische ondertoon of boodschap. Het lineaire karakter van de *art deco* heeft een duidelijke invloed gehad op zijn persoonlijke beeldtaal. Hij volgde les aan de Gentse Academie en kreeg verschillende publieke opdrachten in zijn geboortestad. Een bronzen versie van dit beeld staat in het Citadelpark te Gent.

Rik Wouters

1882-1916

Salon bij Georges Giroux, 1912

olieverf
1214 x 1010 x 23 mm

Rik Wouters (1882-1916) was een van de eerste Belgische kunstenaars die een vast contract had bij de Brusselse Galerie Georges Giroux (GGG). Het bracht hem en zijn geliefde vrouw Nel Duerinckx financiële rust.

Ruw geschilderde kleurvlakken wisselt hij af met onbeschilderde stukken canvas. Het geluk dat spreekt uit zijn kleurgebruik en stijl staat in schril contrast met zijn leven. Rik Wouters werd een leven lang geteisterd door armoede en ziekte. *Salon bij Georges Giroux* zat eerst in de collectie van François Franck (1872-1932), medestichter van *Kunst van Heden*, een vereniging van beeldende kunstenaars en mecenasen in Antwerpen.

Jules, Irma en hun personeel Aimé en Angèle Meirhaeghe -De Keyzer, de hovenier en Martha Dhondt. Aan de muur het werk *Salon bij Georges Giroux* van Rik Wouters.

Albijn Van den Abeele

1835-1918

Molen te Latem bij maanlicht, 1900

olieverf
455 x 615 mm

Gustave Van De Woestyne

1881-1947

Ingeduffelde boer, 1915

olieverf
452 x 550 x 22 mm

Gustave Van De Woestyne

1881-1947

Boer Kerckhove, 1910

olieverf
550 x 400 x 15 mm

Als Van de Woestyne na 1905 voorgoed gewonnen lijkt voor de schilderkunst, wordt hij de iconograaf bij uitstek van de boerenbevolking van Latem. Zelfs zijn vertrek uit het dorp veroorzaakt hier geen breuk. Integendeel, de geestelijke en artistieke vorming aan de Leie is zo ingrijpend dat zijn werk ook in het vervolg de herinnering aan de landelijke pastorale levend zal houden. Zo lijkt Van de Woestyne omstreeks 1910 alle krachten uit de Latemse jaren te mobiliseren in een imponerende reeks boerenfiguren (*Boer Kerckhove* en *Ingeduffelde boer*).

De figuren die Van de Woestyne schildert, suggereren een gemoedsstemming die overwegend zinspeelt op het innerlijk wezen van de kunstenaar. Zelfs de portretten openbaren in hun psychische uitbeelding gewoonlijk méér de gezindheid van de maker dan het karakter van de afgebeelde. Als symbolistisch schilder probeert Van de Woestyne daarom een type mens te verbeelden dat naar binnen gekeerd is en zijn kracht in zichzelf zoekt. In de stugge, ontoegankelijke aard van deze plattelanders vindt hij veel terug van zijn eigen gesloten, afstandelijke natuur. Zo wordt in een houding van verinnerlijking conform het symbolistisch vertrekpunt het dieper inzicht verworven.

De meeste koppen van Gustave van de Woestyne zijn afgebeeld tegen de sober gehouden achtergrond van erf of akker, teneinde de verbondenheid met de grond uit te drukken. Ondanks de optische verwijzing naar het milieu staan de personages geheel los op het voorplan, in streng silhouet. Er is met andere woorden in plastische zin geen vergelijkende verbinding tussen voor en achtergrond.

Gustave De Smet

1877-1943

Jonge boerin, 1928

olieverf
610 x 504 x 15 mm

Het intimistisch karakter van De Smets kunst treedt vooral naar buiten in de vele voorstellingen van jonge vrouwen en meisjes (*Jonge Boerin, Dorpsvrouw, Het dorpsmeisje*). Wat de vrouw bij deze kunstenaar ogenblikkelijk onderscheidt van haar vertolking door anderen, is een uitgesproken trek van ootmoed en eenvoud. Zo is er met de vrouwen in de schilderijen van bijvoorbeeld Renoir of Modigliani slechts een verwijderd verband. Bij De Smet ontdekt men geen spoor van vertwijfeld nihilisme waarmee tal van anderen, o.m. de Duitse expressionisten, de vrouw vaak hebben omsponnen. Het dichtst staat de vrouw van Gustave De Smet - althans wat haar gedrag betreft - bij de kunst van Matisse. Als in de werken van de Fransman handelt ze niet, verroert ze zich nauwelijks. Zwijgzaam is zij, omdat haar leven kennelijk maar weinig woorden vergt. Meestal is zij in dromerij gedompeld, in velerlei gedaantes: de volkswrouw, mijmerend in woon- of slaapkamer, met uitzicht op het erf of op het korenveld, gezeten achter een tafel met vruchten, het hoofd steunend in haar hand, de boerin voor een landelijk decor met eenvoudige, hoekige boerenhuizen in brede contouren. Mildheid en ingetogenheid omgeven de vrouwenfiguren van Gustave De Smet nog het meest. Raffinement en koketterie zijn deze roerloze, wachtende gestalten vreemd. In hun sobere, zuivere stijl harmoniëren zij met de kleine dingen van een schamel interieur, met de elementen van landschap of stad die men door het open raam kan waarnemen. Zeker is dat De Smet hier niet alleen het 'eeuwige vrouwelijke' een monument geeft, maar tevens een wezenlijk aspect van zijn eigen persoonlijkheid aanschouwelijk maakt. In zijn expressie van de vrouw schuilt iets van een houding die bron is van mildheid, van diepe ingetogen vreugde, van innerlijke grootheid.

Albert Saverys

1886-1964

Stilleven met twee roggen, 1926

olieverf
1250 x 1360 x 25 mm

Saverys onderging tal van verschillende invloeden en verwerkt die in een persoonlijke vulgariserende schilderijstijl. Hij had een grote voorliefde voor de Leie en haar betoverende landschappen en oevers. Ook stillevens op grote schaal waren een geliefkoosd onderwerp. De liefde voor het water wordt in dit werk vertaald in een ode aan de zee en al haar schatten. Naast de gevulde vismanden zijn het de twee grote roggen die alle aandacht opeisen. Op de achtergrond lonkt de bron van dit alles, de zee. Opvallend in een groot deel van zijn werken is het bijzondere contrast tussen licht en donker.

Jean-Jacques Gailliard

1890-1976

Portret van een jonge schilder, 1949

olieverf
762 x 598 mm

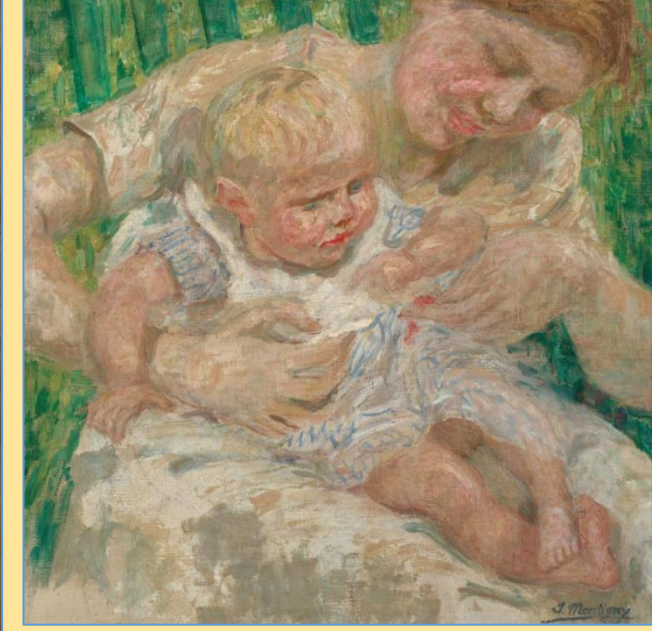
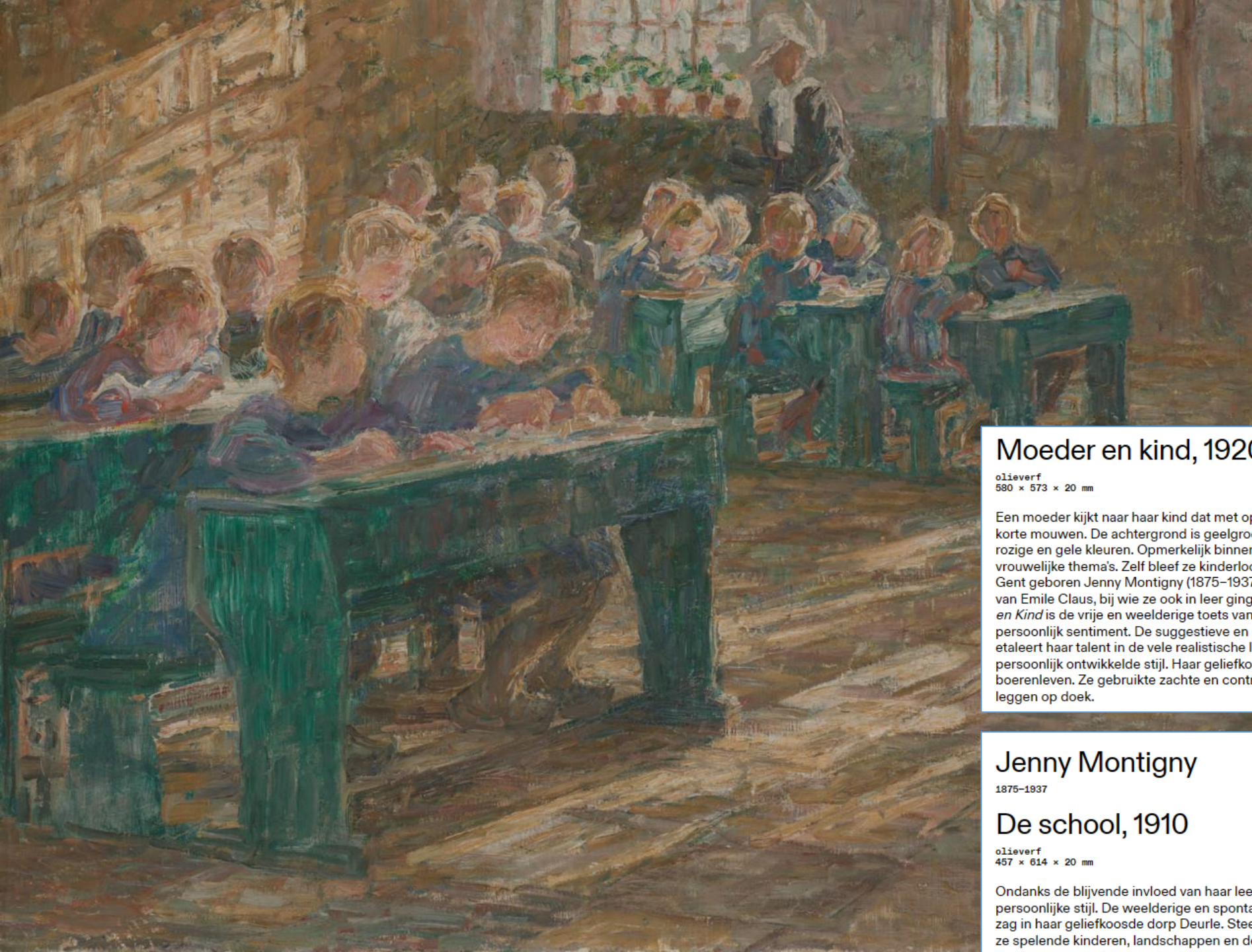
Jean-Jacques Gailliards belangstelling voor spiritualiteit, esoterie en theologie zorgde voor een grote vrijheid en variatie in zijn kunst. Uitbundige kleuren zijn een constante in zijn oeuvre. Ruwe kleurvlakken en lijnen lopen door de verschillende plans. Het perspectief en de verhoudingen zijn onderhevig aan deze ritmiek. Een jonge kunstenaar staat aan zijn schildersezel en tekent een naakte vrouw ten voeten uit. Gailliard brak nooit volledig met de realiteit. Hij bleef refereren aan de herkenbare werkelijkheid. Zijn coloriet doet daarbij denken aan de erfenis van het impressionisme.

In 1929 kreeg Gailliard een contract in galerie Le Centaure van Walter Schwarzenberg. Sindsdien exposeerde de kunstenaar regelmatig in Brussel. In 1931 sloot Le Centaure de deuren, geplaagd door de wereldwijde crisis en financiële malaise. De collectie Schwarzenberg werd openbaar aan spotprijzen verkocht bij Galerie Georges Giroux (GGG).

Porträt eines jungen Malers während der offiziellen Eröffnung 1968.

Moeder en kind, 1920–1925

olieverf
580 × 573 × 20 mm

Een moeder kijkt naar haar kind dat met opengesperde armen op haar schoot zit. Ze draagt een wit kledingstuk met korte mouwen. De achtergrond is geelgroen en groen gestreept. Moeder en kind zijn geschilderd in zacht wit, rozige en gele kleuren. Opmerkelijk binnen haar oeuvre is de voorkeur voor menselijke intimiteit en uitgesproken vrouwelijke thema's. Zelf bleef ze kinderloos en ongetrouwd en wijdde haar hele leven aan de schilderkunst. De in Gent geboren Jenny Montigny (1875–1937) vestigde zich in 1904 in Deurle. Ze behoorde tot de dichte kringen van Emile Claus, bij wie ze ook in leer ging, en wordt beschouwd als een van zijn belangrijkste volgers. In *Moeder en Kind* is de vrije en weelderige toets van het impressionisme duidelijk aanwezig, aangevuld met een persoonlijk sentiment. De suggestieve en zachte toets geeft een extra emotionele lading aan het tafereel. Ze etaleert haar talent in de vele realistische landschappen en dorpszichten uit haar omgeving in een sterk persoonlijk ontwikkelde stijl. Haar geliefkoosde onderwerpen waren moederschap, jonge kinderen en het boerenleven. Ze gebruikte zachte en contrasterende kleuren om bewegingen van vegetatie of mensen vast te leggen op doek.

Jenny Montigny

1875–1937

De school, 1910

olieverf
457 × 614 × 20 mm

Ondanks de blijvende invloed van haar leermeester Emile Claus, ontwikkelde Jenny Montigny een sterk persoonlijke stijl. De weelderige en spontane manier van schilderen past ze toe op de dagelijkse tafereelen die ze zag in haar geliefkoosde dorp Deurle. Steeds vasthoudend aan de vurige toets van het impressionisme schildert ze spelende kinderen, landschappen en de schoolgaande jeugd in het dorp.

Pol Mara

1920–1998

Par ici ou par là, 1968

olieverf
1140 × 1140 mm

Pol Mara, pseudoniem voor Leopold Leysen, introduceert vanaf de jaren 60 fotografische en filmische elementen in zijn werk. Met verwijzingen naar magazines en tijdschriften begeeft hij zich met zijn cut-outs op het terrein van de popart.

De vaak naakte vrouwen versterken de erotische ondertoon in zijn oeuvre. Samen met o.a. Paul Van Hoeydonck en Dan Van Severen sluit hij zich aan bij de groep *G58 Hessenhuis*. Deze avantgardistische groep in Antwerpen dient de hedendaagse kunst te ondersteunen, die volgens hen volledig ontbrak op de Wereldtentoonstelling in Brussel.

vlnr. Jan Martens, Jozef Mees, Michel Seuphor, onbekend persoon, 1971

In de jaren rond de opening van het museum in 1968 vervulde kunstenaar en binnenhuisarchitect Jozef Mees (1898–1987) een essentiële rol binnen het aankoopbeleid als artistiek adviseur van Jules Dhondt. Mees was bevriend met Frits Van den Berghe en een verdediger van de abstracte kunst in België. Hij bood ook stelselmatig kansen aan jonge kunstenaars. Zo kocht hij in nauw overleg met Jules Dhondt werk aan van onder meer Pol Mara, Jan Burskens, Anne Bonnet en Paul Van Gysegem.

Jozef Mees

1898-1987

Compositie, 1962

olieverf op paneel
2017 x 1243 x 30 mm

Het vroege werk van Jozef Mees stond onder invloed van de Vlaamse expressionisten met monumentale en gestructureerde figuren of landschappen. Hij was bevriend met Frits Van den Berghe, van wie hij verschillende werken bezat. Vanaf de jaren vijftig, wanneer hij zelf al vijftig jaar was, zocht de kunstenaar de abstractie op. De schorsachtige structuur in temperamentvolle en grillige composities is verwant aan de Amerikaanse action painting. Ook de opkomst van de *Jeune Peinture Belge*, een Brusselse groep jonge schilders die de beeldende kunst op een nieuw spoor wilde zetten, was inspirerend voor Mees.

In 1969 werd Mees officieel lid van de raad van beheer van het Museum Dhondt-Dhaenens. Samen met de burgemeester van Latem Antoon De Pesseroey werd hij verantwoordelijk gesteld voor de organisatie van tijdelijke tentoonstellingen met hedendaagse kunstenaars.

In 1988 schreef Jan Hoet in de catalogus van de retrospectieve over Mees: "Hij blijft natrillen, een vreselijke vent, een machtige boom van een vent, die tegelijk (zoals Willem Enzinck ooit schreef) de beweeglijkheid behield van het tuinvogeltje dat zijn naam draagt, en dat met schelle kreet van tak tot tak vliegt."

Jozef Mees

1898-1987

Man en vrouw, 1969

olieverf
1808 x 1505 mm

Jan Burssens

1925-2002

De ridder, 1960

olieverf
2740 x 1220 x 32 mm

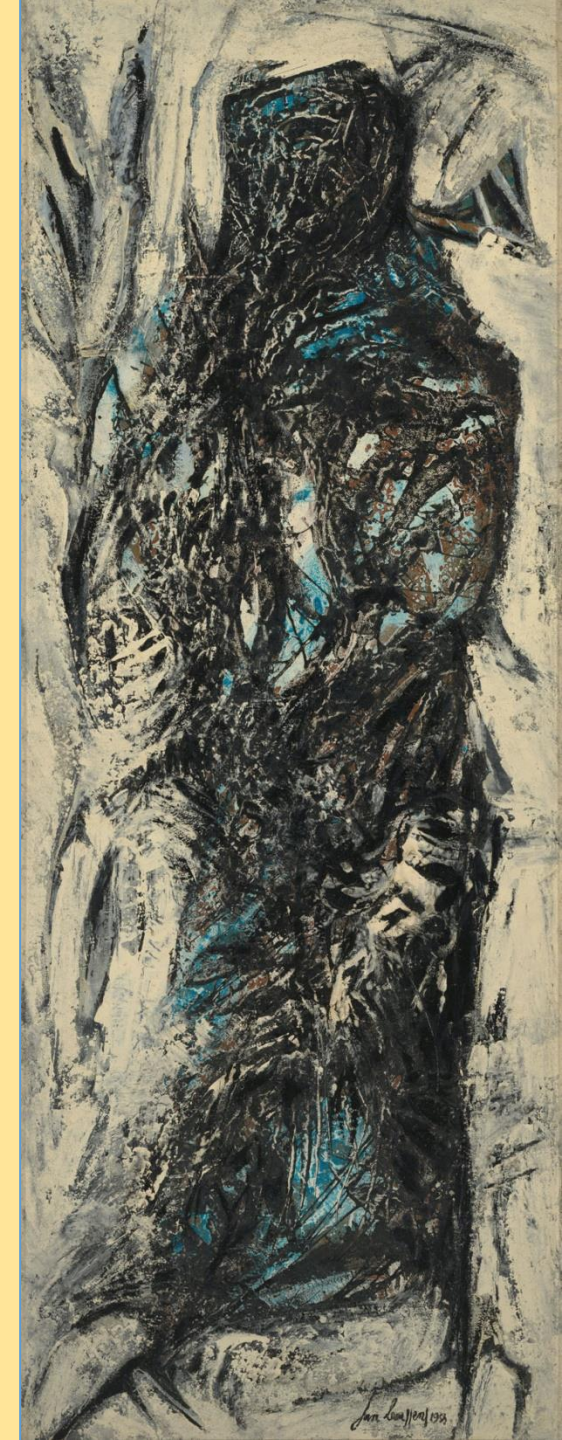
Irma Dhondt-Dhaenens in het salon tijdens de officiële opening in 1968 met links op de achtergrond *De ridder* van Jan Burssens.

Jan Burssens

1925-2002

De vrouw, 1958

olieverf op paneel
1820 x 702 x 18 mm

Jan Burssens

1925-2002

Moeder Aarde, 1960

olieverf op paneel
2006 x 1897 x 25 mm

In 1943 volgde Jan Burssens les bij de laat-Vlaams Expressionist Hubert Malfait. Burssens was dus goed bekend met Latemse erfenis van de naoorlogse kunstkringen. Echter niet veel later evolueert zijn werk geleidelijk naar het non-figuratieve. Hij hanteert kleurrijke verflagen – soms gemengd met fijn grind en zand – die een weelderig en zintuiglijk geheel vormen.

Burssens' verblijf in Amerika drukt een duidelijke stempel op zijn werk en hij evolueert geleidelijk terug naar het figuratieve. Volledig in de geest van Franse filosoof Sartre wil Burssens de 'sprakeloze schilderkunst' een nieuwe stem geven, die in de eerste plaats vertrekt vanuit de materie zelf. De titel van dit werk verwijst duidelijk naar de herkenbare werkelijkheid maar dan uitgewerkt in een de persoonlijke stijl van de kunstenaar.

Guillaume Bijl, *Sorry*-installatie (detail), 2013–2023.
Courtesy van de kunstenaar.

Guillaume Bijl *Sorry*-installatie

Binnen *Het Erf* wordt de *Sorry*-installatie (2013–2023) van Guillaume Bijl getoond. Dit zet de historische samenkomst tussen erfgoed en hedendaagse kunst in MDD voort.

Guillaume Bijl (1946, Antwerpen) maakt grootschalige ruimtelijke installaties in een hyperrealistische vormtaal met herkenbare alledaagse elementen. Bijl toont verschillende aspecten van onze westerse cultuur en consumptiemaatschappij en creëert, aan de hand van stereotypes, een archeologie van onze tijd op een tragikomische en vervreemdende wijze. Zijn *Sorry*-installaties kunnen verschillende verschijningsvormen aannemen maar creëren altijd een kortsluiting tussen het schijnbaar alledaagse en het surreële.

Isa Genzken

1948

Fenster, 1998

Isa Genzkens *Fenster* was deel van de tentoonstelling *Isa Genzken – Caroline Van Damme* in MDD (1998). Als onderdeel van een bredere serie sculpturale vensters, herdefinieert het werk de context waarin het geplaatst wordt. Wat of wie wordt ingekaderd en waarom? Het kijken naar en door het raam maakt de toeschouwer bewust van de eigen positie. Het contrast tussen het grootstedelijke architecturale element van het venster en de uitgestrekte grasvlakten en landelijke villa's, brengt de aandacht van de toeschouwer naar de omgeving.

Met de kantelende kracht van het acht meter hoge werk slaagt Genzken erin fragiliteit en massieve kracht met elkaar te verzoenen. Het werk verwijst ook expliciet naar de geschiedenis van de schilderkunst – en dus naar de geschiedenis van de Leiestreek – waarbij het raam dient als illusoir kader om diepte en perspectief te suggereren.

Bernd Lohaus

1940–2010

Wellen zur Hand gegebenes Echo, 1991

Noorse leisteen
200 x 3250 x 830 mm

De ruwe zware stenen worden paradoxaal genoeg poëtische dragers voor een ingebeitelde bespiegeling. De speelse en zelfs muzikaal klinkende tekst "Wellen zur Hand gegebenes Echo" past wondermooi bij de suggestieve golvende manier van de over elkaar geschoven loodzware Noorse leistenen. Bernd Lohaus plaatst verweerde en verweerde stenen en wrakhout in een kunstcontext en laadt ze al dan niet op met woorden en gedachten die juist door het gebruik van de Duitse taal een direct klankbord veroorzaken voor stemmingen en onuitgesproken gevoelens. Bernd Lohaus is een schrijvende beeldhouwer die via de quasi onhandelbaarheid van 'zware' dragers, poëtische gedachten beitelt die de materialiteit van steen en hout opheft.

Schenking aan MDD dankzij de vrijgevigheid van Mevr. Lieve Andries-Vanlouwe.

Paul Van Gysegem

1935

De Gevleugelde, 1964

brons

Eind jaren 1960 stonden Jules Dhondt en Jozef Mees in het atelier van kunstenaar Paul Van Gysegem. Ze waren op zoek naar een monumentaal beeld om in de museumtuin te plaatsen. Op aanraden van Mees, die Van Gysegem's werk reeds goed kende, kocht Dhondt de sculptuur *De Gevleugelde*.

Paul Van Gysegem is beeldhouwer, schilder en graficus. De onmiskenbare samenhang tussen deze disciplines in zijn werk zorgt voor een indringende kruisbestuiving tussen beeld, muziek en concept. *De Gevleugelde* is een exemplarisch werk uit Van Gysegem's vroege oeuvre en toont een ritmisch complex opgebouwde sculptuur. Hij bekomt een aaneenschakeling van op elkaar steunende horizontale en diagonalen in een harmonisch evenwicht.

Niet alle 30 tentoongestelde werken worden in dit verslag beschreven.

U kunt ze allemaal vinden op <https://museumdd.be/collectie>.

Een bezoek aan de tentoonstelling 'Het Erf' is aan te bevelen, evenals een bezoek aan de 'Wunderkammer'.